

POLSKIE
TOWARZYSTWO
INFORMACJI
PRZESTRZENNEJ

ROCZNIKI 2010 GEOMATYKI

**Metodyka i technologia
budowy geoserwera tematycznego
jako komponentu INSPIRE**

**Tom VIII
Zeszyt 3(39)
Warszawa**

Niniejszy zeszyt specjalny jest opracowaniem monograficznym dr hab. Janusza Michalaka przedstawiającym wyniki badań wykonanych przez Autora w ramach tematu „Eksperymentalny interoperacyjny system geoinformatyczny udostępniania danych dla potrzeb hydrogeologii i spełniający wymagania norm grupy ISO 19100, norm polskich i specyfikacji Open Geospatial Consortium” sfinansowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Zawarty w tym opracowaniu wszechstronny przegląd dostępnych technologii budowy geoserwerów zainteresuje z pewnością specjalistów geomatyków. Zaproponowane koncepcje i konkretne rozwiązania stanowią wkład Autora do dyskusji na temat projektowania infrastruktury informacji przestrzennej w Polsce.

Jerzy Gaździcki

Dr hab. Janusz Michalak
Uniwersytet Warszawski
Wydział Geologii
J.Michalak@uw.edu.pl
<http://netgis.geo.uw.edu.pl>

Spis treści

1. Wstęp	11
2. Ogólna koncepcja architektury polskiej IIP	14
2.1. Cztery aspekty problematyki architektury polskiej części infrastruktury INSPIRE	16
2.2. Podstawy prawne wymagań architektonicznych	19
2.3. Przyjęte standardy i specyfikacje techniczne	19
2.4. Problematyka harmonizacji standardów	21
2.5. Schemat architektoniczny IIP	22
2.6. Technologiczne uwarunkowania polskiej części infrastruktury INSPIRE	23
2.7. Dwa pozornie oddzielne aspekty technologiczne – dane i usługi	24
2.8. Próba syntetycznego ujęcia relacji polskiej IIP do infrastruktury INSPIRE	25
3. Założenia technologiczne infrastruktury INSPIRE	28
3.1. Relacje dokumentów INSPIRE do normy ISO i specyfikacji OGC	28
4. Podstawowe węzły polskiej IIP	30
4.1. Model pojęciowy węzła architektury	30
4.2. Podstawowe trzy kategorie węzłów	32
4.3. Interoperacyjność w zakresie usługi wyszukiwania	34
4.4. Geoserwer jako podstawowy element węzła	36
4.5. Komponenty geoserwera	36
4.6. Komunikacja i interfejsy wewnątrz geoserwera	37
4.7. Interfejsy zewnętrzne geoserwera	38
4.8. Role konwerterów transformujących dane przestrzenne	39
5. Oprogramowanie stosowane w infrastrukturach	41
5.1. Kategorie i role systemów geoinformacyjnych	41
5.2. Otwarte oprogramowanie	43
5.3. Systemy operacyjne	45
5.4. Kluczowe systemy przetwarzania geoinformacji	47
5.5. Ogólnoinformatyczne oprogramowanie geoserwera	48
5.6. Oprogramowanie systemów klienckich	49
6. Kryteria doboru oprogramowania geoserwera	52
6.1. Heterogeniczność i rozproszenie w infrastrukturach	53
6.2. Przenośność i skalowalność oprogramowania	53
7. Specyfika geoserwera tematycznego	54
7.1. Uwarunkowania wynikające ze specyfikacji danych	56
7.2. Dziedziczne modele danych	57
7.3. Harmonizacja zobrazowania danych dziedzinowych	57
7.4. Szczegółowość i aktualność i danych dziedzinowych	58

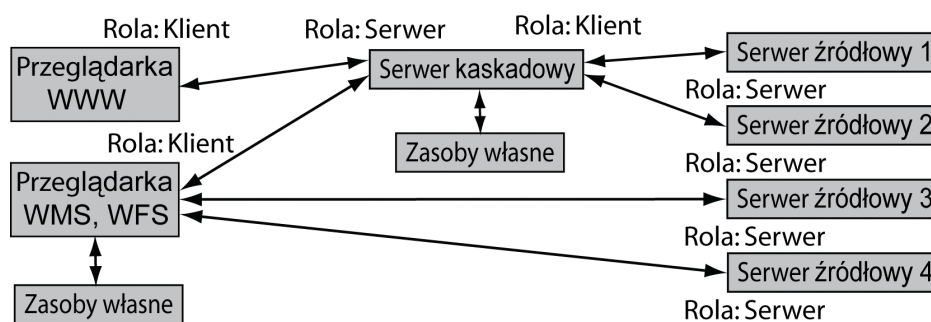
8. Eksperymentalny geoserwer OakHills	59
8.1. Przyjęte założenia wstępne	59
8.2. Platforma sprzętowo-systemowa	60
8.3. Analiza potrzeb w zakresie oprogramowania serwerowego	61
8.4. Architektura geoserwera OakHills	62
8.5. Zewnętrzne interfejsy geoserwera	64
8.6. Interfejs WWW usługi przeglądania	64
8.7. Funkcjonalność interfejsu WWW	64
8.8. Wielojęzyczność interfejsów geoserwera	69
8.9. Obsługa wielu układów odniesienia	69
8.10. Problemy modyfikacji oprogramowania	70
9. Testowanie geoserwera	71
9.1. Zbiory danych testowych	71
9.2. Transformacja danych testowych do języka GML i w tym do modeli INSPIRE	72
9.3. Testowanie poprawności funkcji geoserwera	73
9.4. Testowanie wydajności w różnych konfiguracjach	73
10. Podsumowanie	75
Literatura	77
A. Cytowane publikacje z czasopism i książki	77
B. Specyfikacje i standardy Open Geospatial Consortium	80
C. Normy i raporty Komitetu Technicznego ISO/TC211	81
D. Przepisy wykonawcze, specyfikacje i instrukcje techniczne INSPIRE	84
E. Dokumentacje i materiały źródłowe komponentów zastosowanego oprogramowania	87
Dodatek – Przykład pliku konfiguracyjnego geoserwera OakHills	89

8. Eksperymentalny geoserwer OakHills

Jak podano na początku, monografia ta przedstawia wyniki prac wykonanych w ramach projektu, którego między innymi praktycznym celem było zbudowanie eksperymentalnej instalacji geoserwera tematycznego, dedykowanego geoprzestrzennym danym hydrogeologicznym i geoprzestrzennym danym z innych dziedzin wykorzystywanych w hydrogeologii (rys. 26). Nazwa tego serwera OakHills wynika z faktu, że udostępniane dane stanowią testową próbkę polskich danych geoprzestrzennych, dotyczących niewielkiego obszaru na północy Mazowsza w powiecie przasnyskim o nazwie Dębowe Góry (ang. *Oak Hills*) (rys. 25). Obszar testowy jest prostokątem o współrzędnych układu 1992: N = 608 752, S = 588 445, W = 609 183, E = 621 674 (jasnoczerwona linia) i leży w obrębie 4 arkuszy mapy 1:50 000 (jasnoniebieskie linie): N-34-102-A (Janowo), N-34-102-B (Chorzele), N-34-102-C (Grudusk), N-34-102-D (Przasnysz). Najwyższy punkt na tym obszarze to szczyt Dębowych Gór o rzędnej 236 m n.p.m., a najniższy o rzędnej 125 m n.p.m. leży w dolinie rzeki Orzyc. Szczegółowy opis danych testowych znajduje się w dalszej części.

8.1. Założenia wstępne

Koncepcja budowy geoserwera opracowana została w roku 2006, na podstawie znanych w tym czasie standardów, przy założeniu, że w miarę pojawiania się nowych standardów będą one uwzględniane w możliwie największym stopniu. Założono, że ma to być w pełni standardowy geoserwer zgodny ze stosownymi specyfikacjami OGC i normami ISO, a także, o ile będzie to możliwe, ze specyfikacjami i instrukcjami technicznymi INSPIRE. Geoserwer ten ma współdziałać z innymi węzłami infrastruktury jako serwer kaskadowy występując wobec innych serwerów w roli klienta, ale również ma udostępniać zasoby własne (rys. 24).

Rys. 24. Serwer kaskadowy w infrastrukturze geoinformacyjnej pełni rolę pośrednika (brokera) – przekazuje dane z innych serwerów do klienta i może te dane w trakcie przekazywania przetwarzać, np. zmienić układ odniesienia, może także udostępniać zasoby własne połączone z zasobami innych serwerów; w stosunku do klientów występuje w roli serwera, a w stosunku do serwerów w roli klienta

8.2. Platforma sprzętowo-systemowa

Systemy komputerowe. W przedstawianych pracach eksperymentalnych wykorzystano 6 systemów komputerowych wyszczególnionych poniżej:

- system SUN Ultra 45 – serwer i stacja robocza: 2 procesory typu RISC 1.6 GHz UltraSPARC IIIi – 64 b, 2 GB pamięci operacyjnej RAM, 2 twarde dyski łącznie 2 TB (2 x 1 TB) 7200 rpm SATA, 2 porty internetowe 1 Gb;
- system SUN Enterprise 450 – serwer: 4 procesory typu RISC UltraSPARC IIIi – 64 b, 4 GB pamięci operacyjnej RAM, 6 dysków Wide Ultra2 SCSI, 4 porty internetowe;
- system SUN Ultra 10 – serwer i stacja robocza: 1 procesor typu RISC UltraSPARC IIIi – 64 b, 764 MB pamięci operacyjnej RAM, 4 twarde dyski (2 dyski SCSI) – łącznie 145 GB, port internetowy 100 Mb;
- system SUN Ultra 5 – serwer i stacja robocza: 1 procesor typu RISC UltraSPARC IIIi – 64 b, 512 MB pamięci operacyjnej RAM, 1 twardy dysk 11 GB, 1 port internetowy;
- konsola techniczna do serwerów typu headless – komputer PC; oprogramowanie: system operacyjny DOS i program aplikacyjny Kermit do komunikacji technicznej przez port szeregowy z serwerami;
- komputer PC – serwer i stacja robocza: 1 procesor typu CISC AMD Sempron 1.67 GHz, 2 GB pamięci operacyjnej RAM, 3 twarde dyski – łącznie 624 GB, port internetowy 1 Gb.

Podstawowe role serwerów geoinformacyjnych pełniły 2 systemy – SUN Ultra 45 i SUN Enterprise 450. Okresowo taką rolę pełnił także komputer PC, szczególnie w czasie zmian konfiguracji pozostałych serwerów. Inne systemy komputerowe były wykorzystane do testowania współpracy z serwerami. Zestaw SUN Ultra 10 pełnił przez cały czas rolę hosta sześciu serwerów wirtualnych WWW, publikujących m.in. informacje związane z pracami nad projektem i wynikami projektu. Adresy czterech głównych witryn tego serwera są następujące: <http://netgis.geo.uw.edu.pl>, <http://mapserver.geo.uw.edu.pl>, <http://testbed.ptip.org.pl> i <http://www.iah.org.pl>.

Z przeprowadzonych prac studialnych i testowych wynika, że systemy o architekturze 64-bitowej mają w takich zastosowaniach znaczną przewagę nad innymi i w obecnym etapie wybrano systemy z procesorami typu RISC SUN Sparc III, a w kategorii CISC procesory typu Intel Xeon lub im podobne. Uwzględniając obecne tendencje rozwojowe należy przyjąć, że w przyszłości ta druga kategoria będzie bardziej rozwojowa.

Systemy operacyjne. Jednym z zadań projekt był wybór najbardziej odpowiedniego systemu operacyjnego, pełniącego rolę platformy systemowej geoserwera. W ramach tych prac zostały przetestowane następujące systemy operacyjne:

- MS Windows XP Professional Multilingual w wersji x32 – głównie jako środowisko programów narzędziowych – analiza przydatności tego systemu dla geoserwera dała wynik negatywny;
- MS Windows XP Professional w wersji x64 – zastosowanie i wyniki testów jak w przypadku wersji x32;
- SUN Unix Solaris 9 w wersji 32 bity dla procesora Intel x86 na komputerze PC – wyłącznie w celu testowania;
- SUN Unix Solaris 9 w wersji 64 bity dla procesora Sparc na komputerze SUN Ultra 10 – jako platforma systemowa dla serwerów WWW;
- SUN Unix Solaris 10 w wersji 64 bity dla procesora Sparc na komputerach SUN Ultra 45 i System SUN Enterprise 450 – jako testowa platforma systemowa dla geoserwerów;

- GNU/Linux Debian Lenny wersja 5.0 dla procesora Sparc na komputerze SUN Ultra 45 – jako testowa platforma systemowa dla geoserwera;
- GNU/Linux Debian Lenny wersja 5.0 dla procesora Intel x86 na komputerze PC – jako testowa platforma systemowa dla geoserwera;
- Berkeley Unix OpenBSD wersja 4.6 dla procesora Sparc na komputerze SUN Ultra 45 – jako testowa platforma systemowa dla geoserwera.

Cztery z tych systemów – dwie wersje Linux Debian, Unix Solaris 10 i Unix OpenBSD były rozpatrywane w pracach testowych jako potencjalnie, najbardziej odpowiednie platformy dla geoserwera. Wyniki przeprowadzonych testów i analiz wskazują, że największą perspektywę rozwojową mają systemy z rodziny Linux. Dla prostszych rozwiązań odpowiednimi systemami są Debian i Red Hat (Enterprise Linux, Fedora i Scientific Linux), a w zastosowaniach bardziej zaawansowanych Gentoo Linux.

Oprogramowanie narzędziowe. Prace analityczne i projektowe wymagały zastosowania różnorodnego specjalistycznego oprogramowania narzędziowego jako aplikacji dla stacji roboczych:

- system ENVI z rozszerzeniem IDL do przetwarzania danych rastrowych, obrazowych i macierzowych;
- system Adobe CS3 Master Collection do opracowania metodyki wizualizacji danych;
- oprogramowanie narzędziowe FME (*Feature Manipulation Engine*) do transformacji danych geoprzestrzennych pomiędzy różnymi formatami i różnymi modelami danych;
- oprogramowanie narzędziowe Enterprise Architect do opracowywania modeli struktur danych w języku UML;
- oprogramowanie narzędziowe do transformacji modeli danych z języka UML do języka GML;
- oprogramowanie narzędziowe XML Spy do weryfikacji, edycji i analizy zapisów w języku GML i opracowanych na jego podstawie schematów aplikacyjnych XSD;
- system ArcGIS 9.3.1 z modułami: ARC/INFO, Plotting, Network, TIN, Interop, COGO, Grid, ArcScan, ArcStorm, Publisher, ArcPress, Viewer, GeoStats, Editor, StreetMap, Maplex i Schematics; system ten był wykorzystywany w dwóch wersjach – w środowisku Windows i w środowisku Unix Solaris 10;
- ERDAS Image Analyst for ArcGIS do prac analitycznych i przetwarzania ortoobrazów dla przygotowania danych dla geoserwera.

Oprogramowanie było wykorzystywane w dwóch kategoriach prac. Pierwsza to opracowywanie modeli danych i metod transformacji pomiędzy różnymi modelami zapisanymi w języku UML lub w postaci schematów XSD w języku XML i jego aplikacji GML – zgodnie z wymaganiami specyfikacji OGC, norm ISO i specyfikacji INSPIRE. Druga kategoria prac to przygotowanie danych do postaci odpowiedniej dla udostępniania ich w sieci przy pomocy geoserwera.

8.3. Analiza potrzeb w zakresie oprogramowania serwerowego

Oprogramowanie dla geoserwerów można ogólnie podzielić na dwie kategorie – komercyjne i otwarte lub wolne. Porównanie tych dwóch kategorii w ujęciu ogólnym przedstawione było w rozdz. 5.2. Do pierwszej kategorii – oprogramowania komercyjnego spotykanego na polskim rynku należy zaliczyć:

- GeoMedia SDI Pro wersja 6.1 firmy Intergraph dla platformy Windows;
- ArcGIS Server wersja 10.0 firmy ESRI dla platformy Windows i Linux;
- Bentley Map wersja v8i firmy Bentley dla platformy Windows;
- MapGuide Enterprise wersja 2011 firmy Autodesk dla platformy Windows.

Oprogramowanie należące do drugiej kategorii (*Open Source*) przedstawione już wcześniej w rozdziałach 5.4. i 5.6. dzieli się na dwie grupy:

- oprogramowanie serwerowe:
  - Deegree, Geomajas wersja, GeoServer – w języku Java – oprogramowanie niezależne od platformy;
  - MapServer – wielomodułowy system w językach C i C++ wspierający także języki skryptowe PHP, Python, Perl, Ruby, Java dla wielu platform systemów operacyjnych;
- oprogramowanie interfejsu WWW wykorzystujące technologię opartą na skryptach JavaScript i przez to niezależne od platformy:
  - MapFish – wykorzystujące po stronie serwera język Python;
  - OpenLayers – komunikujący się z serwerem poprzez WMS lub WMTS;
  - Mapbender i p.mapper – wykorzystujące po stronie serwera język PHP.

Prace studialne i testowe pozwoliły określić wymagania dotyczące oprogramowania geoserwera. Oprogramowanie powinno być:

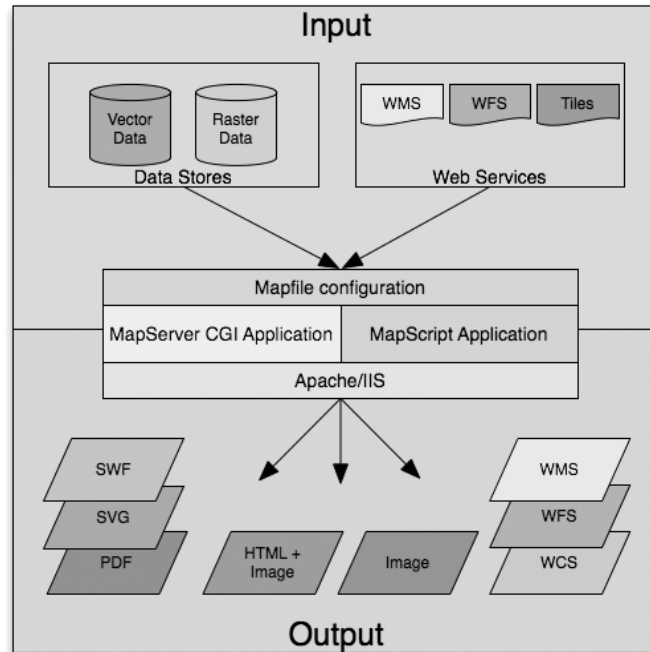
- niezależne od platformy – w szczególności od niestandardowych rozwiązań stosowanych w systemach MS Windows;
- geoserwer nie powinien funkcjonować w środowisku maszyny wirtualnej, jak na przykład VM Java lub VM dot.net, ponieważ w wielu przypadkach ogranicza to wydajność lub utrudnia współdziałanie z innymi komponentami oprogramowania;
- oprogramowaniem otwartego kodu (*Open Source*) i wolnym od ograniczeń licencyjnych w zastosowaniach niekomercyjnych;
- oparte na nowych rozwiązaniach technologicznych informatyki i mieć perspektywę dalszego rozwoju – nie powinien to być program zamknięty;
- wykorzystywać lub móc współpracować z zaawansowanymi komponentami geoinformatycznymi, jak na przykład biblioteki GDAL, OGR, PROJ4 i PostGIS.

Na podstawie wyników przeprowadzonych prac przyjęto, że podstawowym systemem geoserwera OakHills będzie MapServer, interfejs WWW będzie opracowany w środowisku p.mapper pozwalającym na zastosowanie technologii opartych na PHP5, JavaScript, jQuery i AJAX. W dalszych pracach planuje się również zastosowanie interfejsu WWW wykorzystującego oprogramowanie OpenLayers. Wybór pozostałych komponentów geoserwera był znacznie prostszy i serwerem HTTP jest system Apache 2, GIS GRASS może stanowić silnik dla usług przetwarzania (WPS), a PostgreSQL zarządzać bazą danych i PostGIS stanowić do niej interfejs.

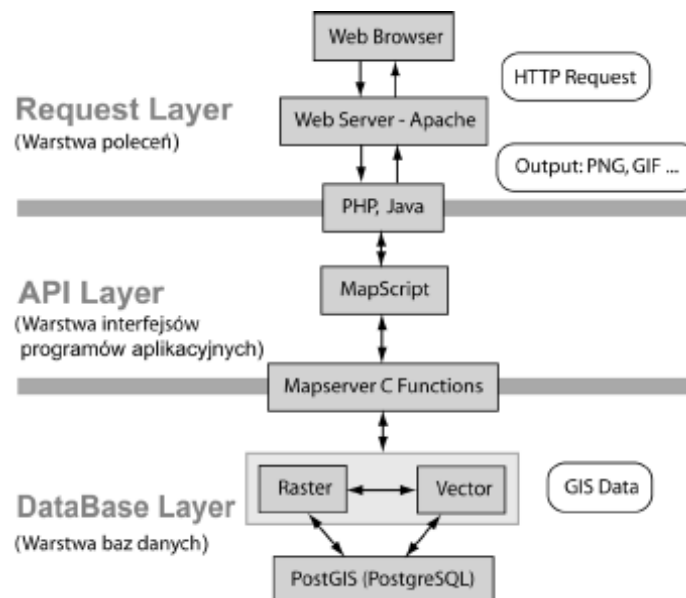
8.4. Architektura geoserwera OakHills

Podstawowym komponentem geoserwera OakHills jest system MapServer i w konsekwencji tego jego architektura wynika z powiązań tego systemu z innymi komponentami geoserwera. Rysunek 27 przedstawia główne powiązania systemu MapServer, a rysunek 28. podział komponentów geoserwera OakHills na trzy warstwy.

Podstawowym narzędziem konfiguracji geoserwera opartego na systemie MapServer jest plik konfiguracyjny z rozszerzeniem „map” (*Mapfile*). Przykład takiego pliku dla obszaru Polski i układu odniesienia EPSG:2180 – ETRS89/Poland CS92 jest przedstawiony w dodatku na końcu monografii. W pliku tym, po definicjach ogólnych, zdefiniowanych jest 18 warstw

Rys. 27. Główne powiązania systemu MapServer z innymi komponentami geoserwera OakHills. Jest to rezultat przyjęcia, że głównym komponentem geoserwera jest systemu MapServer (źródło: McKenna, 2010)

Rys. 28. Podział komponentów geoserwera OakHills na trzy warstwy: warstwa bazy danych, warstwa interfejsu programu aplikacyjnego (API) i warstwa przetwarzania poleceń protokołu HTTP. Przedstawiony tu schemat architektoniczny jest konsekwencją przyjęcia systemu MapServer jako głównego komponentu geoserwera (źródło: Dubey, 2008 z uzupełnieniami polskimi)

(sekcje LAYER) dla danych lokalnych i dla danych kaskadowanych z innych geoserwerów (z parametrem CONNECTIONTYPE WMS). Bardziej szczegółowy opis wszystkich elementów pliku konfiguracyjnego zawarty jest w dokumentacji systemu MapServer (UM, 2010).

8.5. Zewnętrzne interfejsy geoserwera

Zarówno węzły infrastruktury, jak i wchodzące w ich skład geoserwery, komunikują się z innymi węzłami i geoserwerami przy pomocy standardowych interfejsów międzysystemowych. Najbardziej typowymi standardami dla tych interfejsów jest CSW, WMS i WFS, jednak jest jeszcze wiele innych rozwiązań, których przedstawianie nie jest konieczne. W opisywanym projekcie przyjęto, że geoserwer OakHills będzie posiadał następujące interfejsy zewnętrzne:

- interfejs serwerowy WMS dla udostępniania danych zobrazowanych innym serwerom lub systemom klienckim;
- interfejs klienta WMS dla pobierania zobrazowanych danych od innych serwerów, w celu ich kaskadowania przez WMS lub udostępniania przez interfejs WWW;
- interfejs serwera WFS dla udostępniania danych dotyczących wyróżnień (*features*) w języku GML innym serwerom lub systemom klienckim;
- interfejs klienta WFS dla pobierania danych dotyczących wyróżnień (*features*) w języku GML od innych serwerów, w celu ich kaskadowania przez WMS, WFS lub udostępniania przez interfejs WWW;
- interfejs serwera WCS dla udostępniania danych dotyczących pokryć (*coverages*) innym serwerom lub systemom klienckim;
- interfejs WWW dla udostępniania danych zobrazowanych systemom klienckim w postaci przeglądarki WWW z rozszerzoną funkcjonalnością (opisaną w dalszej części).

Współdziałanie geoserwera OakHills z innymi serwerami było poddane szczegółowym testom. Testy te dotyczyły głównie współdziałania zgodnego ze standardem WMS, ponieważ dla standardów WFS i WCS dostępne są publicznie jedynie pojedyncze serwery z małymi próbkami danych. Wyniki testów wykazały, że budowany serwer jest w pełni zgodny ze specyfikacjami. Zaobserwowane problemy w zakresie współpracy wynikały z niepełnej zgodności serwerów zewnętrznych z tymi standardami lub z niskiej przepustowości ich połączeń internetowych.

8.6. Interfejs WWW usługi przeglądania

Interfejs WWW usługi przeglądania przeznaczony jest dla większości użytkowników i nie wymaga szerszej wiedzy z zakresu technologii geoinformatycznych. Podstawowym narzędziem użytkownika jest powszechnie używana przeglądarka stron WWW, np. Mozilla Firefox lub MS Internet Explorer. W opracowaniu technologii interfejsu WWW położono szczególny nacisk na to, aby był prosty w użyciu i dawał wiele dodatkowych funkcji rozszerzających podstawowe możliwości przeglądania. Przyjęto, że będzie on oparty na językach skryptowych – PHP5 po stronie serwera i JavaScript po stronie klienta. Po szczegółowej analizie różnych rozwiązań wybrano oprogramowanie p.mapper, będące ramowym środowiskiem pozwalającym na swobodne modyfikowanie i rozbudowywanie interfejsu WWW, dostosowujące go do specyficznych potrzeb serwera tematycznego.

8.7. Funkcjonalność interfejsu WWW

Rysunek 29 przedstawia okno przeglądarki WWW połączonej z interfejsem serwera OakHills w wersji anglojęzycznej. Pokazany na tym rysunku obraz jest kompozycją następujących warstw:

- główne zbiorniki wód podziemnych – kaskadowane z serwera ePSH,
- jednolite części wód podziemnych – kaskadowane z serwera ePSH,
- tektonika – kaskadowane z serwera IKAR,
- granice Polski – kaskadowane z serwera IKAR,
- zasięgi zlodowaceń – kaskadowane z serwera IKAR,
- granice państw – dane lokalne,
- miasta – dane lokalne,
- rzeki – dane lokalne,
- rzeźba terenu – kaskadowane z kanadyjskiego serwera CubeWerx,
- obszary zabudowane – kaskadowane z kanadyjskiego serwera CubeWerx,
- siatka geograficzna – kaskadowane z kanadyjskiego serwera CubeWerx.

Po lewej stronie okna umieszczona jest lista udostępnianych warstw z podziałem na serwery je udostępniające.

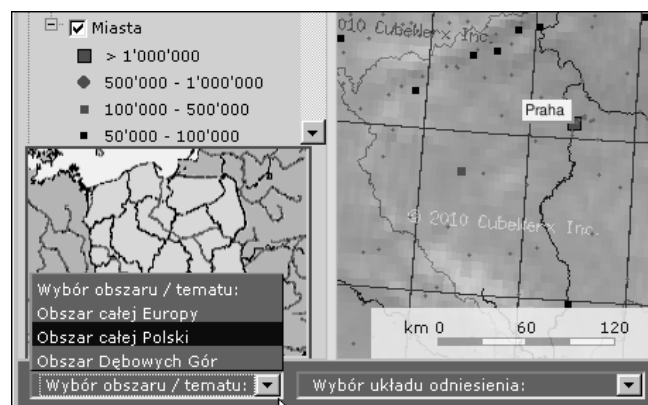
Rysunek 30 przedstawia obraz fragmentu obszaru Europy w wersji polskojęzycznej. W lewej części na dole jest miniaturka mapy pokazująca aktualnie wyświetlany obszar. Wokół mapy głównej rozmieszczone są liczne elementy menu pozwalające użytkownikowi zmieniać oglądany obszar i skalę mapy, a także wybierać różne elementy rozszerzeń funkcjonalnych.

Szeroka funkcjonalność interfejsu WWW jest przedstawiona szczegółowo przy pomocy kolejnych 10 rysunków (rysunki od 31 do 40).

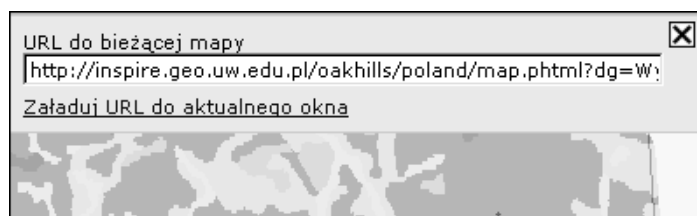
Rys. 31. Rozszerzenia interfejsu pozwalają na odczytanie i zapisanie aktualnego adresu kompozycji (URL), zapisanie mapy w pliku graficznym lub wydrukowanie w postaci PDF. Pasek współrzędnych pokazuje aktualne położenie kursora w wybranym układzie odniesienia

Rys. 32. Pozycja menu pozwalająca na wybór tematu lub obszaru, dla którego mogą być przedstawiane zobrazowania w postaci warstw odpowiadające zbiorom danych z tego tematu lub obszaru. Parametr ten jest zapamiętywany po zakończeniu sesji

Rys. 33. Jedną z funkcji graficznego interfejsu użytkownika pozwala podać współrzędne wybranego punktu w różnych układach odniesienia. W tym przypadku lista obejmuje układy stosowane w naukach o Ziemi w Polsce i układy wymagane przez dyrektywę INSPIRE. Należy zwrócić uwagę na to, że poszczególne układy mają różną kolejność współrzędnych, różne symbole osi i różne jednostki

Rys. 34. Wybór w dole okna funkcji „Aktualny URL” otwiera w górnej części okna pasek, w którym jest podany adres URL ze wszystkimi niezbędnymi parametrami aktualnie wyświetlanej mapy. Adres ten z jego parametrami może być skopiowany i zapisany w innym miejscu lub można go załadować do aktualnego okna ponownie. Obok tej funkcji, jest funkcja zapamiętywania po stronie klienta podstawowych parametrów bieżącej sesji – wybranego tematu lub obszaru, wybranego układu odniesienia i wybranego języka, co powoduje, że następną sesję przeglądania danych geoserwera rozpoczyna się z ustawieniami zapamiętanymi z sesji poprzedniej

Rys. 35. Funkcja wyszukiwania wyróżnień z wybranego fragmentu mapy pozwala na wybór warstwy obrazującej ten zbiór wyróżnień. W tym przypadku wybrano rzekę Bug ze zbioru odpowiadającego warstwie rzeki. Wynik wyszukiwania może być eksportowany do jednego z trzech formatów – plik XLS, plik tekstowy lub plik w formacie PDF. Można również dostosować zasięg mapy do zasięgu wybranych wyróżnień

Wynik

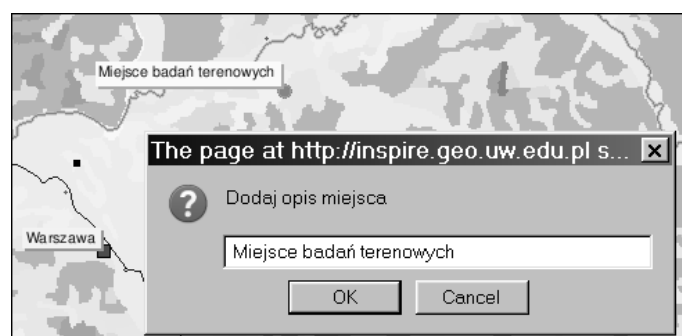
Warstwa: Miasta

	Nazwa	Kraj	Mieszkańcy	Wysokość
+	Żyrardów	PL	41179	103
+	Zielonka	PL	17518	92
+	Zabki	PL	23473	79
+	Wyszaków	PL	26628	97
+	Wołomin	PL	36592	95
+	Warszawa	PL	1651676	94
+	Sulejówek	PL	18414	107
+	Płońsk	PL	22217	100
+	Piaseczno	PL	36278	98
+	Nowy Dwór Mazowiecki	PL	27633	57
+	Mińsk Mazowiecki	PL	37027	166
+	Milanówek	PL	15451	87
+	Marki	PL	23177	90
+	Łomianki	PL	15315	69
+	Legionowo	PL	50786	71
+	Konstancin-Jeziorna	PL	16548	100
+	Kobyłka	PL	17659	91
+	Karczew	PL	10319	84
+	Józefów	PL	17910	93
+	Grodzisk Mazowiecki	PL	26684	89
+	Góra Kalwaria	PL	10777	93
+	Błonie	PL	12195	74

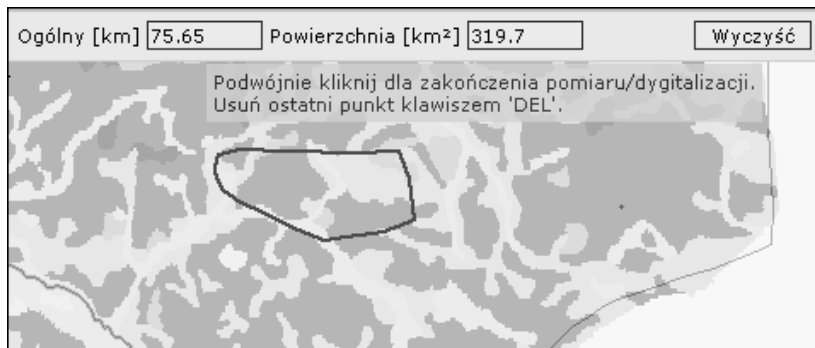
za Dostosuj skalę do wybranego wyróżnienia

Eksportuj wynik jako

Rys. 36. Okno wyników wyszukiwania w wybranym obszarze może zawierać wiele pozycji (wierszy) i wiele atrybutów (kolumn). Może również zawierać odsyłacze w postaci adresów URL do zasobów zawierających bardziej obszerne informacje dotyczące wybranego wyróżnienia. W przypadku miejscowości odsyłacz wskazuje odpowiednią stronę Wikipedii, np. <http://pl.wikipedia.org/wiki/Warszawa>

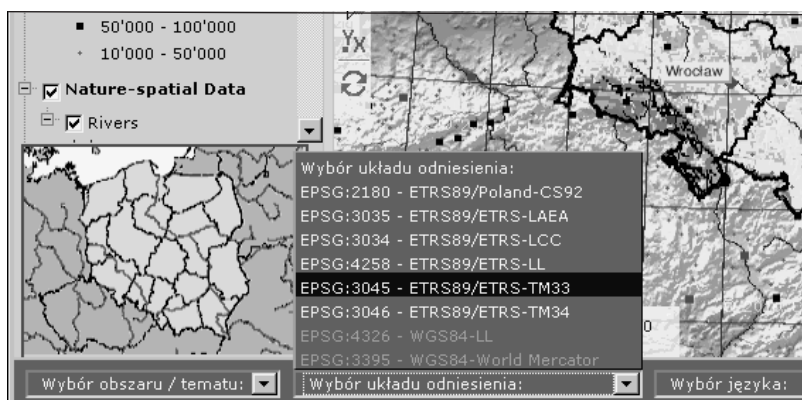
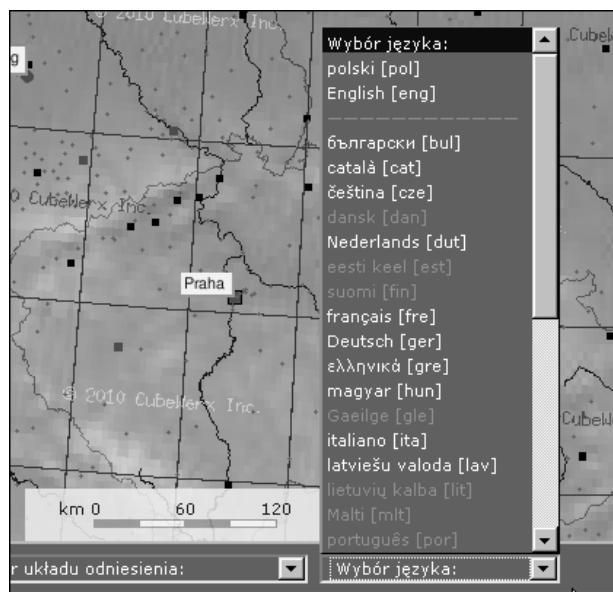

Rys. 37. Kolejna funkcja interfejsu pozwala na dodawanie własnych komentarzy lub opisów do wybranych przez użytkownika miejsc

Rys. 38. Inna funkcja pozwala wyliczyć odległość (długość linii łamanej) w kilometrach lub powierzchnię w kilometrach kwadratowych (ograniczoną linią łamaną zamkniętą)

Rys. 39. Interfejs WWW geoserwera OakHills umożliwia wybór języka z listy zawierającej wiele pozycji, w tym większość języków europejskich. Rozszerzenie tej listy jest proste i sprowadza się do dodania kolejnego pliku zawierającego słownik dodawanego języka. Parametr określający wybrany język jest zapamiętywany po zakończeniu sesji i nowa sesja rozpoczyna się w wybranym poprzednio języku

Rys. 40. Pozycja menu pozwalająca na wybór jednego z ośmiu obsługiwanych układów odniesienia. Obok układów wymaganych przez dyrektywę INSPIRE są również inne układy powszechnie stosowane w Polsce. Lista układów do wyboru jest uzależniona od wybranego obszaru, ponieważ część tych układów ma ograniczony zasięg przestrzenny

Powiązanie technologii geoserwera z technologią GoogleMaps pozwala na zastosowanie języka KML (*Keyhole Markup Language*) do prostego i efektywnego przedstawiania dodatkowych informacji, np. wyników badań terenowych i laboratoryjnych z różnych dziedzin, w tym przypadku z geologii. Na rysunku 41 przedstawione są wyniki badań laboratoryjnych parametrów geomechanicznych próbek skał pobranych z różnych kamieniołomów na obszarze Polski południowej. Wynik prac nad zastosowaniem tej technologii do danych geomechanicznych jest dostępny pod adresem URL: <http://netgis.geo.uw.edu.pl/geomechanika/>. Bardziej szczegółowe dane uzyskane z badań tych próbek znajdują się w bazie danych Zakładu Geomechaniki Wydziału Geologii Uniwersytetu Warszawskiego i są dostępne w Internecie pod adresem URL: <http://212.87.4.217>.

8.8. Wielojęzyczność interfejsów geoserwera

Dyrektiva INSPIRE nakłada obowiązek, aby geoserwery infrastruktury INSPIRE w możliwie szerokim zakresie były wielojęzyczne, aby obsługiwały języki państw członkowskich w trzech aspektach:

- wielojęzyczność danych i metadanych,
- parametr LANGUAGE w protokołach komunikacji i obsłudze wyjątków,
- wielojęzyczność interfejsu WWW.

Podstawą tłumaczenia nazw, terminów i opisów powinien być słownik GEMET (*General Environmental Multilingual Thesaurus*). Problem wielojęzyczności jest problemem trudnym. Dopiero obecnie trwają prace nad implementacją przyjętych rozwiązań. Dodatkowo problem ten jest inaczej rozwiązywany w specyfikacjach INSPIRE niż w standardach OGC proponowanych jako normy ISO, co może istotnie utrudnić praktyczne jego rozwiązanie. Zagadnienie to przedstawiono w rozdziale 2.4.

8.9. Obsługa wielu układów odniesienia

Możliwość obsługi różnych układów odniesienia jest bardzo istotną funkcją geoserwera, szczególnie działającego w infrastrukturze o zasięgu międzynarodowym, jak to ma miejsce w przypadku INSPIRE, gdzie wiele krajów członkowskich używa różnych układów. Dokumenty INSPIRE określają jakie układy o zasięgu ogólnoeuropejskim (obok układów stosowanych w poszczególnych państwach członkowskich) muszą być obsługiwane ze względu na wymóg interoperacyjności całej infrastruktury. Lista ta zawiera 4 obowiązkowe pozycje:

- EPSG:3035 – ETRS89/ETRS-LAEA – układ oparty na ogólnoeuropejskim odwzorowaniu równopowierzchniowym,
- EPSG:3034 – ETRS89/ETRS-LCC – układ oparty na ogólnoeuropejskim odwzorowaniu równokątnym,
- EPSG:4258 – ETRS89/ETRS-LL – geograficzny układ odniesienia, określany długością i szerokością geograficzną – praktycznie zgodny z układem EPSG:4326 – WGS84,
- EPSG:3045 – ETRS89/ETRS-TM – układ oparty na ogólnoeuropejskim odwzorowaniu strefowym Merkatora (*Transverse Mercator*), które jest wiernokątnym poprzecznym odwzorowaniem walcowym; obszar Polski znajduje się w dwóch strefach tego układu – 33 i 34.

W systemie geoserwera OakHills układy odniesienia są obsługiwane przez bibliotekę PROJ4. Biblioteka służy również do przeliczania danych i ich zobrazowań pomiędzy różnymi układami. Poszczególne układy są identyfikowane numerami określonymi w bazie danych o układach prowadzonej przez EPSG (*European Petroleum Survey Group*). Numeracja ta jest obecnie traktowana jako roboczy przejściowy standard w tym zakresie.

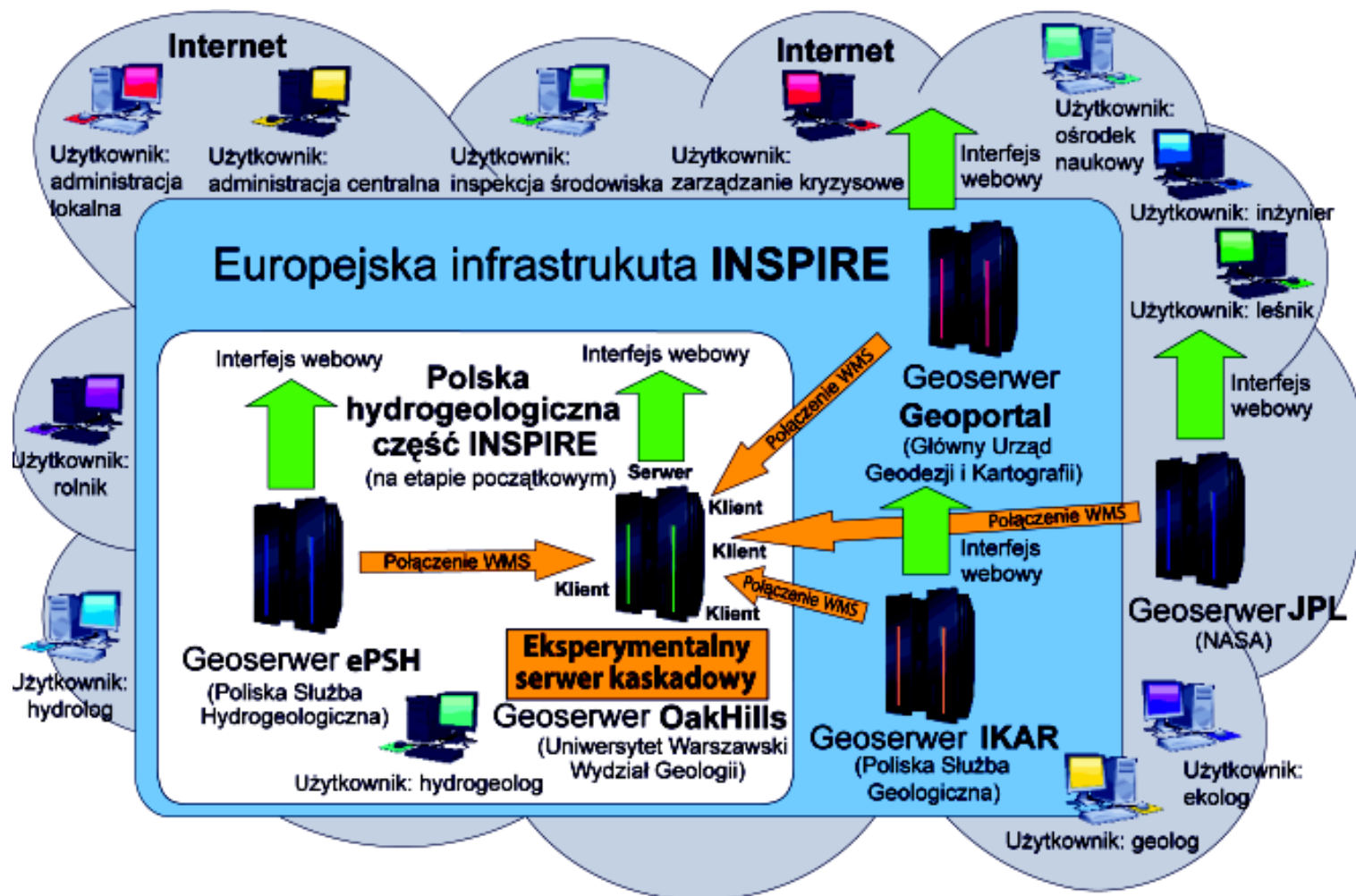

8.10. Problemy modyfikacji oprogramowania

Geoserwer, jak każdy system informatyczny, wymaga dostosowania jego funkcjonalności do określonych potrzeb. Z tego względu już na etapie jego budowy zastosowane w nim oprogramowanie musi być zmodyfikowane. Możliwe do wykonania za pomocą plików konfiguracyjnych zmiany, najczęściej nie są wystarczające. W takich przypadkach konieczna jest modyfikacja kodu źródłowego oprogramowania i można to wykonać jedynie, gdy taki kod jest dostępny z prawem do jego modyfikacji. Taką możliwość daje idea wolnego i otwartego oprogramowania.

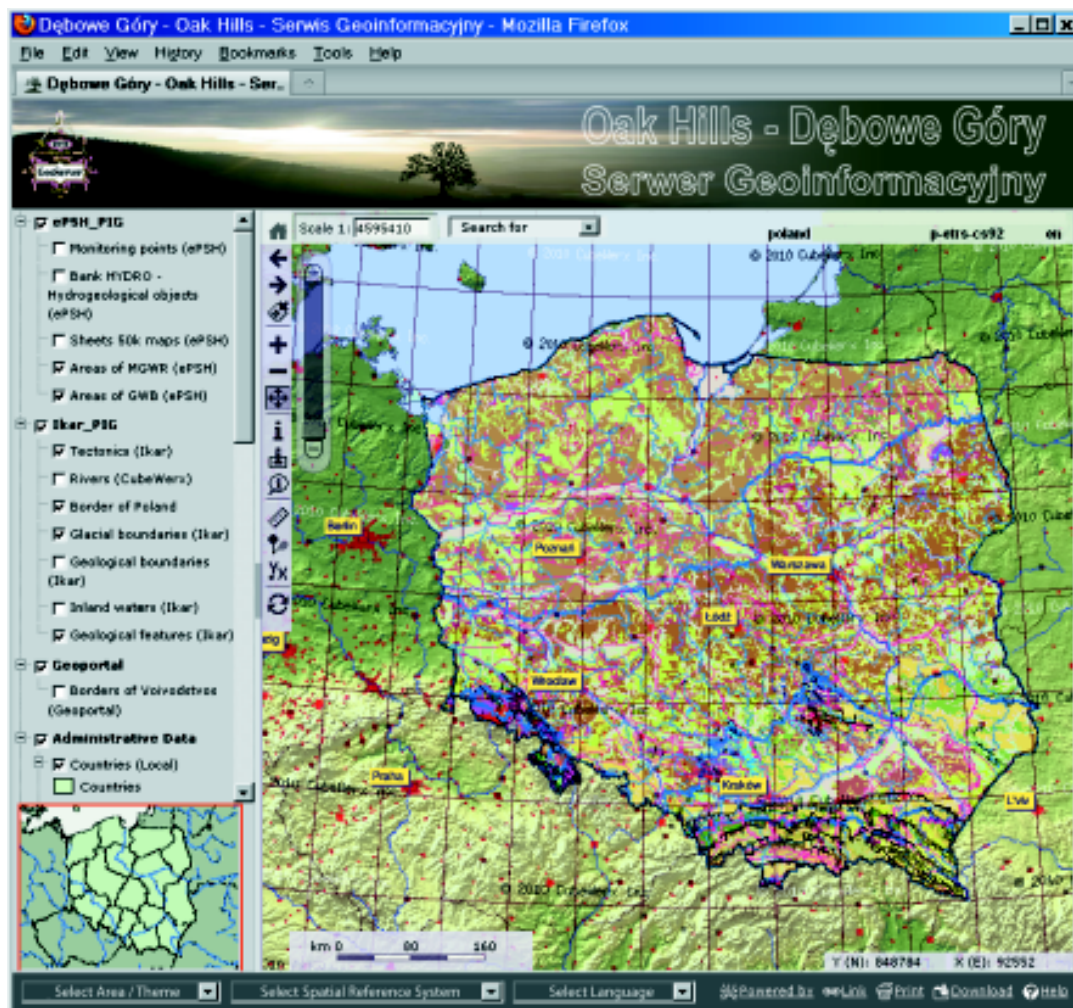
Modyfikacje kodu są także często potrzebne dla optymalnego dostosowania systemów aplikacyjnych, jakimi są komponenty geoserwera, do środowiska platformy sprzętowo-systemowej. Przykładem takiej sytuacji jest dostosowanie do architektury 64-bitowej kodu oprogramowania, które było opracowane i rozwijane w środowisku 32-bitowym. W trakcie prac nad geoserwerem OakHills wystąpiły takie problemy, ale zdecydowana większość z nich została rozwiązana przez niewielkie poprawki w kodzie i ponowną kompilację programu. Jednak jeden problem nie został pomyślnie rozwiązany. Dotyczy to bardzo ważnej w geoserwerze biblioteki GDAL, która przekształca dane geoprzestrzenne w postać rastrowych obrazów zapisanych w różnych formatach graficznych z podaną georeferencją. Biblioteka ta po przeniesieniu ze środowiska 32-bitowego do środowiska „czysto” 64-bitowego, jakim jest system Solaris 10, nie rozpoznawała wielu formatów. W wielu przypadkach powodowała błędy krytyczne geoserwera spowodowane instrukcją skoku z obszaru kodu programu w miejsca pamięci dla niego niedozwolone. Przyczyną tego było prawdopodobnie błędne odczytywanie nagłówek graficznych plików binarnych, spowodowane brakiem wyrównania kodu binarnego do 4 bajtów, co jest wymagane w systemach 64-bitowych. Pełne rozwiązanie tego problemu zostało odłożone na dalszy etap prac nad rozwojem geoserwera OakHills.

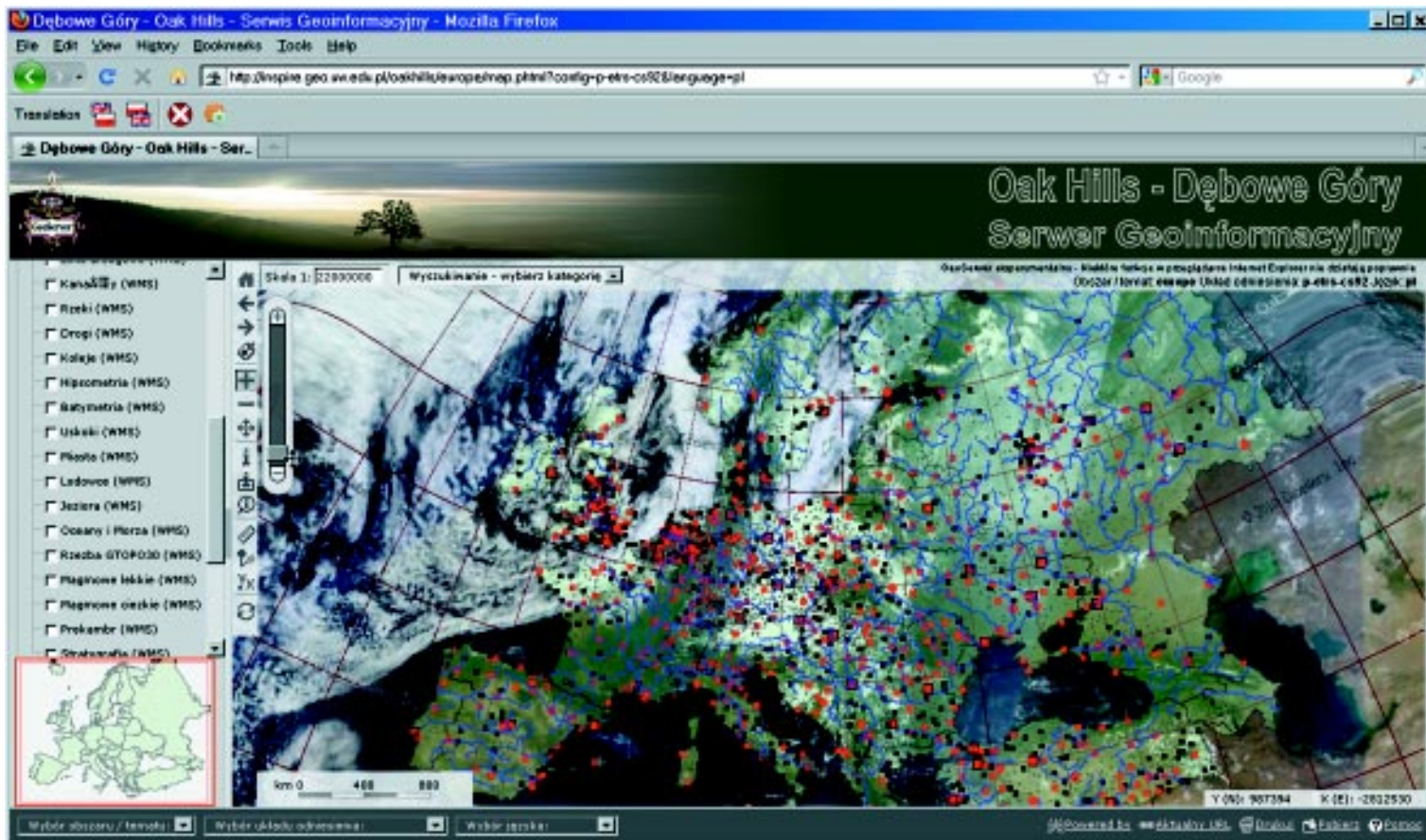

Rys. 26. Ideowy schemat przedstawiający powiązania i pełnione w nich role eksperymentalnego geoserwera OakHills w polskiej hydrogeologicznej części infrastruktury INSPIRE. Serwer w trybie kaskadowym współpracuje z geoserwerami krajowymi: ePSH (PIG), IKAR (PIG) i Geoportal (GUGiK), a także zagranicznym: JPL (NASA)

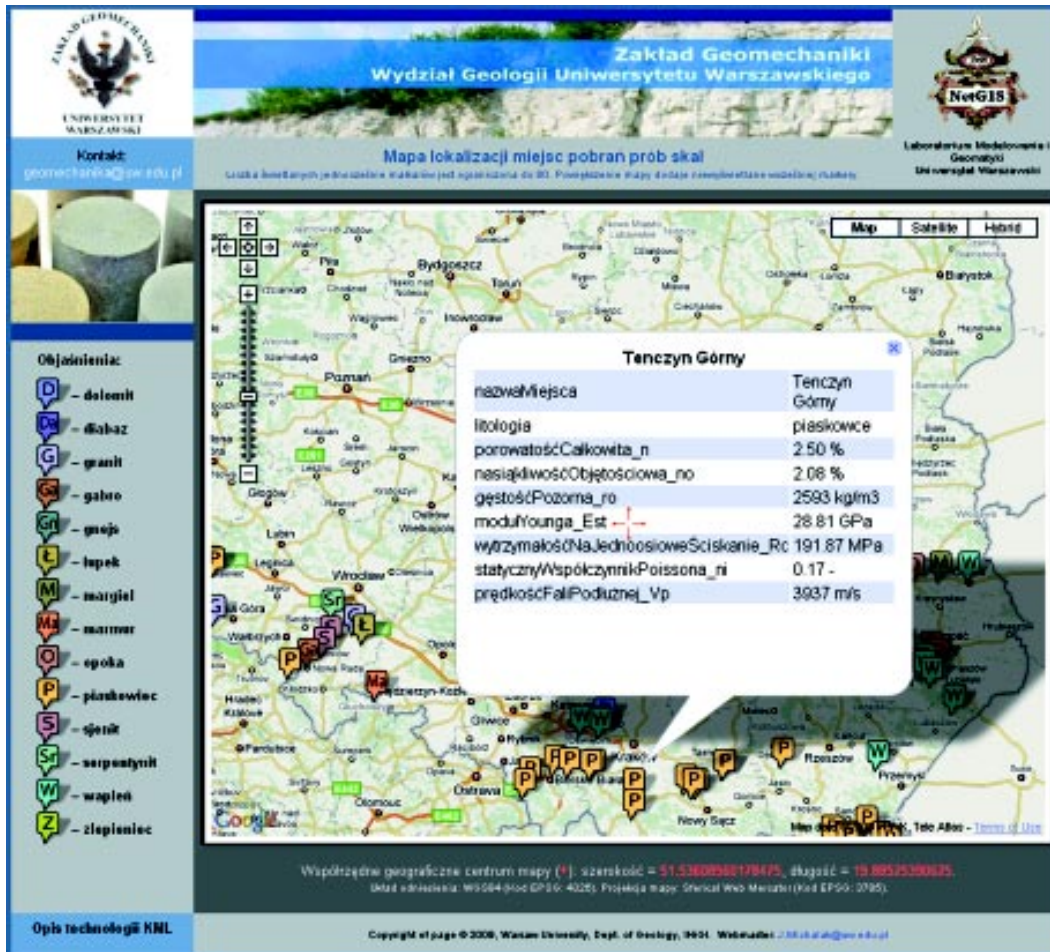

Rys. 29. Przeglądarka Mozilla Firefox pokazuje zobrazowane dane udostępniane przez geoserwer OakHills w wersji angielskiej. URL <http://inspire.geo.uw.edu.pl/>

Rys. 30. Obraz wybranego fragmentu obszaru Europy uzyskany z geoserwera OakHills. Czerwona ramka na mapce nawigacji w dolnym lewym rogu pokazuje wybraną część całego zasięgu. Najwyżej położoną warstwą jest obraz satelitarny z serwera NASA pokazujący aktualne zachmurzenie nad Europą. Wybrany układ odniesienia EPSG:2180 – ETRS89/Poland CS92 nie jest odpowiedni dla całej Europy i z tego powodu w górnych rogach widoczne są zniekształcenia obrazu – wygięcia linii równoleżnikowych

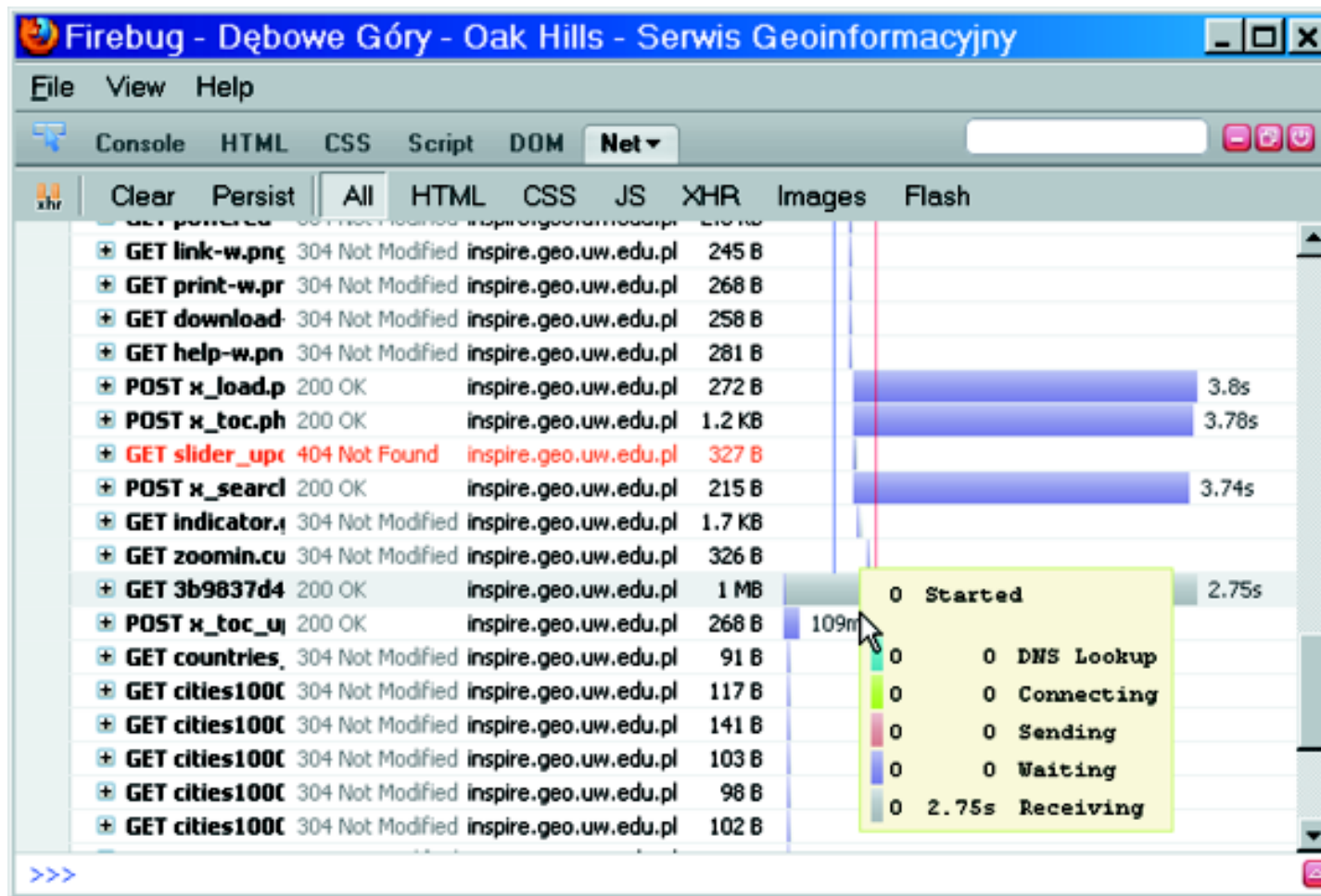

Rys. 41. Wyniki badań laboratoryjnych parametrów geomechanicznych próbek skał pobranych z różnych kamieniołomów na obszarze Polski południowej.

Przykład powiązania technologii geoserwera OakHills z technologią opartą na języku KML.

Wyświetlone na dole współrzędne odnoszą się do środka czerwonego krzyżyka

Rys. 42. Okno programu narzędziowego FireBug współpracującego z przeglądarką WWW FireFox. Program ten był wykorzystywany do testowania szybkości odpowiedzi geoserwera na wysłane do niego polecenia. Zaznaczone na czerwono polecenie GET slide_updown nie zostało zrealizowane poprawnie, ponieważ po stronie serwera nie było tego elementu. Pobranie obrazu o wielkości 1 MB trwało 2,75 sekundy